

Martina Janková: Máme šanci k pozastavení a vnitřní inventuře

casopisharmonie.cz, 23. 8. 2020

Letošní ročník Svatováclavského hudebního festivalu povznese sopranistka specializující se na Mozartovy opery, rodačka z Orlové žijící ve Švýcarsku, absolventka konzervatoře a univerzity v Ostravě Martina Janková. Nejenže provede nádherné barokní árie v doprovodu orchestru historických nástrojů Musica Florea, ale bude také jedním z hlavních propagátorů projektu „Válíme hudbu 2020“ s mladými interprety. Na SHF se sopranistka pravidelně vrací – naposledy před dvěma roky rozezněla Janáčkovy a Chopinovy písně v doprovodu Iva Kahánka. Jejich album ze stejného roku získalo prestižní ocenění v podobě zlaté ladičky časopisu Diapason d'Or (2018).

Minulý rok jste na Svatováclavském hudebním festivalu sklídila zasloužené ovace v rámci pěvecké „královské disciplíny“, jak nazýváte interpretaci písňové literatury. Letos přijíždíte provést barokní sopránové árie Händela a Bononciniho. Jakým způsobem jste přistupovala k výběru tohoto repertoáru? Můj program jsem nazvala Luce eterna (Věčné světlo) a zabývám se v něm periodou, kdy byla v Římě zakázána kompozice i provozování oper. Skladatelé jako Bononcini a patnáct let po něm i Händel se proto začali zabývat duchovní operou: oratoriem. Libreta jejich oratorií se věnují tematicce pomíjivosti a myslím, že mají i pro dnešního interpreta a posluchače velikou relevanci. Reflektovat tato témata v době, kdy jsou momentálně opět zavřeny všechny operní scény, je opravdu zvláštní náhodou. Sama to chápu jako šanci k pozastavení, usebraní a vnitřní „inventuře“ či jakémusi nutnému „resetu“, kdy se také máme možnost zbavit nepodstatného a vděčně rozpoznávat opravdové hodnoty v našem životě.

Uvedla jste, že „lidský osud vyjádří píseň ve třech minutách“, jak by se dal popsat váš vztah opernímu repertoáru, který interpretujete nejčastěji? Operní repertoár je pro mě možnost doplnit zpívané slovo hereckým projevem. Nesmírně ráda spolupracuji s herci i režiséry. Na scéně se cítím jako ryba ve vodě. Nádherným zážitkem pro mě byla loňská vídeňská produkce Purcellova Krále Artuše s Harnoncourtovým ensemblem Concentus Musicus, kde jsem po boku jeho hlavního hereckého představitele mohla ztvárnit hlavní pěveckou roli a provázet jej operou v alegorických podobách ducha vzduchu Philidel, Venuše, Amora a Sirény. V této produkci se pěvecký soubor střídal na jevišti s hereckou prominencí vídeňského Burgtheatru – pro herce nejprestižnějšího stánku německy mluvících zemí – i filmu.

Nezapomenutelná pro mě byla nápaditá a originální scénická produkce Příhod lišky Bystroušky izraelského režiséra Yuvala Sharona s Clevelandským orchestrem, a to pod taktovkou slavného Franze Welsera-Mösta, se kterou jsme podnikli velmi úspěšné turné v USA a po Evropě v letech 2017 a 2018. Zvuk tohoto orchestru je naprosto unikátní a opravdu jej miluji. Ať jsem s nimi interpretovala celý Mozart / Da Ponteho cyklus, Janáčka, Debussyho, Mendelssohna či Schuberta, vždy to byla úžasná spolupráce, která nyní trvá již 11 let. Ještě jsme spolu zvládli koncerty v USA do 10. března tohoto roku, než se zavřely všechny scény a já se posledním letadlem stačila vrátit domů...

foto: Zdeněk Chrapek

Vaše jméno je profesně úzce spojeno s fenomenálním dirigentem Nicolasem Harnoncourtem. Dalo by se alespoň v pár větách shrnout, jakým způsobem vás ovlivnil a formoval? Můžete přiblížit konkrétní nezapomenutelné okamžiky? Nikolaus Harnoncourt mluvil vždy v podobenstvích a jako mávnutím kouzelného proutku se tak jaksi dotkl těch nejhlubších vrstev duše. Nemuseli jsme proto nikdy dlouho diskutovat a mohli se sjednotit s jeho orchestrem Concentus Musicus v setině sekundy. Byl pro mě velikým hudebním i lidským vzorem. Vždy

zacházel s lidmi s největší úctou a svým vedením silně inspiroval, ale nesnažil se ohromovat. Vše bylo tak „jednoduché“ – bez ega a potřeby se upřednostňovat. Šlo vždy plně o dané téma, do kterého jsme se pod jeho vedením ponořili a kreativně se „ztratili“. To nejkrásnější vytvoříte jen tehdy, když o sobě přestanete přemýšlet a sloužíte věci. Je to osvobozením.

Nejenže vystoupíte na svém koncertu, stanete se také společně s Jiřím Vodičkou (housle) a Ondřejem Vrabcem (dirigent) vedoucí nového festivalového projektu, který bude rozvíjet mladé talenty – interpretačních workshopů, které vyvrcholí koncertem „Válím hudbu 2020“ s Ostrava Youth Orchestra. Velice ceněné se staly i vaše české mistrovské třídy (společně s Kateřinou Kněžíkovou a Markétou Cukrovou) v rámci Festivalu Jarmily Novotné na zámku Liteň, příští rok se stanete hostující profesorkou zpěvu na Fakultě umění Ostravské univerzity. Jaké místo ve vašem životě zaujímá pedagogická činnost a jak vás naplňuje? Paní Leidlová, ředitelka Festivalu Jarmily Novotné, mě přizvala ke spolupráci již při zahájení festivalu, kdy jsme spolu s Dagmar Peckovou, Štefanem Margitou a Adamem Plachetkou pod vedením dirigenta Bělohávků zpívali na počest Jarmily Novotné na otevíracím open-air koncertu v Litni. Později jsem se jako lektorka věnovala s Markétou Cukrovou tematice Mozarových oper a loni jsem pro festival přizvala ke spolupráci úžasné pianisty Gérarda Wysesse a Iva Kahánka, se kterými jsme se věnovali výhradně písňové interpretaci. Mohli jsme se pochlubit i mezinárodní účastí studentů z Japonska, Švýcarska a Polska. Vybírala jsem repertoár podle skvělých básnických předloh – Puškina, Mickiewicze, Pflögera-Moravského, Heineho, Goetha, Schillera Eichendorfa, Verlaina či Huga – nechala jsem texty přeložit do češtiny a náš společný závěrečný písňový večer v Rudolfinu pak na pódiu přednesem doprovázela přední česká herečka Eliška Balzerová. Bylo krásné pozorovat, jak se spojením básnického přednesu s jeho písňovou interpretací navzájem obohacoval pohled na věc po výrazové i hudební stránce. Nejen studenti byli opravdu do hloubky zasazení a inspirováni a všichni podali ten nejlepší výkon. Je to vždy velká radost, když se zaseté semínko rozroste do krásy. Učením si musím sama jasněji uvědomovat jak a proč vlastně zpívám, takže je to pro mě proces vnitřního zrání a očisty od nepodstatného a zde jsme zase v tematice o pomíjivosti.

foto: SHF

Když jsem na podzim 2019 šla v Praze po Národní třídě na zkoušky festivalu Zlatá Praha, míjela jsem jakýsi bar, kde byl na stěně osvětlen citát „To nejcennější uchováme jen tím, když to předáme dál.“ A s tím plně souhlasím. Tak tvoříme nepomíjivé hodnoty. A tak, když mě mí vzácní kolegové upozornili na to, že po slavné sopranistce Ljubě Orgonasové, která ze zdravotních důvodů odcházela do penze, vznikne vakuum a bude vypsán konkurz na docentku hlavního oboru (soprán) na renomované Curyšské vysoké hudební škole (ZHdK, Zürcher Hochschule der Künste), zkusila jsem to, konkurz jsem vyhrála a nastupuji v září tohoto roku na její místo. Z důvodu pandemie se musely přijímací zkoušky studentů odehrát v dubnu jen přes videa a Zoom, což byla velmi zvláštní zkušenost a museli jsme takto vybrat z padesáti uchazečů z celého světa sedmnáct studentů. Ani nevíme, jestli budou Izraelci, Američané, Korejci nebo Číňané v září moci přijet do Curychu, ale doufáme... Nikdy jsem neztratila obrovskou radost ze zpěvu a sdílená radost je, jak známo, dvojnásobná. A o tom učení je.

Vyrůstala jste 12 kilometrů od Hukvald. Dokázala byste zhodnotit, jak se změnil Moravskoslezský kraj od doby, kdy jste se natrvalo usadila ve Švýcarsku? Změny Moravskoslezského kraje si nedovolím nijak hodnotit, dojíždím sem na to příliš sporadicky, ale spíše vyhledávám to, co se nezměnilo – dobré lidské vztahy. Spolupracuji tak zde často a ráda s úžasnými muzikanty jako je Igor Františák, Ivo Kahánek či Janek Rokyta.

Jaké výhody a nevýhody s sebou nese tato „umělecká emigrace“? Žijete více se sbaleným kufrem, kdy cestujete často po celém světě, nebo máte možnost si užít i čas s rodinou ve Švýcarsku? Jak vypadá váš obvyklý den? Jako každá distance, umocňuje i má „umělecká emigrace“ mé vlastní hudební kořeny. Každý rok pracuji v osmi rozdílných státech a pomalu se to zajídá. Jsem ráda, že se pedagogickou činností trochu „usadím“ v mém druhém domově, kde mám rodinu a kde žiji již déle než tomu bylo v mé první domovině. Nicméně absolutně neztrácím kontakt s českou uměleckou scénou a ráda se vracím. Pokud nezpívám, podnikáme s rodinou spoustu výletů. Teď se právě chystáme do hor. Ale někdy je to právě naopak a rodina letí za mnou, jako třeba loni, když jsem zpívala v Sao Paulu. Letěli jsme celá rodina do Brazílie, kde jsme po koncertech zůstali, šli se podívat se synem na brazilský fotbal a letěli pak dále do Ria a Iguasu. Vždy se snažím, aby rodina ničím nestrádala a má práce byla spojena i s možností poznávacích výletů. V lednu 2020 jsme s Cecilii Bartoli zpívaly v Curyšské opeře a můj syn se při té příležitosti zase dostal za scénu a okouznil svým technickým talentem všechny spolupracovníky tak, že mu ukázali veškeré technické vymoženosti moderní scény. Byl nadšením úplně bez sebe.

Na SHF vystupujete pravidelně – cítíte se zde jako doma, nebo už jen na příjemné krátkodobé návštěvě, když přijíždíte z Curychu? Máte šanci navštívit své známé a rodinu, když zde vystupujete? Na jaká setkání se těšíte letos? Vracím se především proto, abych navštívila rodinu a mohla s nimi tu hudební nádheru sdílet. Tento rok se těším samozřejmě na rodiče, které jsem už od našeho posledního únorového setkání neměla kvůli pandemii možnost navštívit.

Autor: Eva Františáková

Zdroj: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/martina-jankova-mame-sanci-k-pozastaveni-a-vnitni-inventure.html>